

ירחון מקוון לנעשה בממ"ח

הארות בחודש

חודש מר-חשוון, תחילת שאילת הגשמים

עברנו לא מכבר את חודש החגים- הימים הנוראים, עשרת ימי תשובה, ראש השנה, יום-כיפור וסוכות. הרשמים מחודש תשרי, הנקרא גם 'ירח האיתנים' עוד בעצמותינו, ואז נכנס לו החודש הבא, שנקרא חודש חשוון.

חודש חשוון, שאנו נמצאים בימים אלה בתחילתו, נושא בשמו דבר מעניין: הוא החודש היחיד מכל חודשי השנה, שלשמו מצורף גם כינוי, נקרא 'מר-חשוון'.

מדוע חודש זה נקרא כך? מהיכן הגיע הכינוי "מר" לשם החודש 'חשוון'?

ישנן כמה סברות בעניין הזה:

- משום שאין בו תאריך מיוחד. לא חג, לא יום-שמחה מיוחדת ואפילו לא יום אבל (כמו למשל תשעה באב), ועל כן נקרא "מרחשוון".
- בז' בחשוון הרי מתחילים לשאול (להתפלל) על ירידת הגשמים, ו"מר" בשפת הקודש העתיקה היא טיפת מים, ומכאן הכינוי.
- שמו של החודש במקורו הוא מרחשוון, שבשפה העתיקה הפירוש הוא "החודש השמיני", שהלא חשוון הוא החודש השמיני למניין החודשים מחודש ניסן.

אם כן, הכיצד הגיע קיצור שם החודש 'חשוון', להיות שגור על פינו?

ייתכן כי ישנם אנשים שחשבו ש"מר" הוא כינוי, והיו שהשמיטו אותו וקראו לו רק חשוון, ומכאן השיבוש.

עדיין, כאמור, יש בחודש הזה יום אחד מיוחד והוא יום תחילת שאילת הגשמים, אז אנו מוספים בתפילה, בנוסף ל"משיב הרוח ומוריד הגשם" שאומרים משמחת תורה, גם את "ותן טל ומטר לברכה" בברכת השנים שבתפילת שמונה-עשרה.

מובא בירושלמי תענית פ"ג ה"ב-ג "רבי ברכיה רבי חלבו פפא בשם רבי לעזר:

פעמים שהגשמים יורדין

בזכות אדם אחד

בזכות עשב אחד

בזכות שדה אחד"

על כל אדם החובה לחפש משהו אחד שהוא היה רוצה לתקן במעשיו ובחייו, למען ירידת הגשמים.

בברכה,

המערכת

מזל טוב להולדת הנכדה

❖ ברכת מזל טוב חמה ולבבית

למפקח שחר שאער לרגל

הולדת הנכדה, בת לבתו.

נאחל שיזכה לראות רב נחת מכל יוצאי חלציו.

שיזכו הוריה לחנכה ולגדלה לתורה, לחופה, למצוות ולמעשים טובים.

מזל טוב להולדת הבת!

❖ מנהלים/ות נכבדים/ות,

פרויקט M21 מתקצב פיתוח סביבות לימודיות בהיקף 80,000 ש"ח למוסד. הפרויקט מבקש לקדם למידה חדשנית

עתידינית. תפיסה זו שמה במרכז את נושא החקר, לומד עצמאי, למידה שיתופית ועוד.

התקציב מותנה בשלושה דגשים עיקריים:

- א. קיים מודל פדגוגי: השימוש במרחב יהיה חלק מתפיסה פדגוגית מוסדית, אשר תעודד את השימוש במרחב באופן יעיל.
- ב. פיתוח מקצועי: המוסד מתחייב לשלוח מורה להשתלם 30 שעות פיתוח מקצועי, כדי ללמוד ולהעביר במוסד תפיסת למידה חדשנית "מוטת עתיד".
- ג. מרחב מתאים: יש במוסד מרחב מתאים לפיתוח והמוסד הינו בבעלות עירייה או חכור לפחות ל-10 שנים עבור המוסד החינוכי.

התקציב אינו מצריך מציג (השלמה) עם הרשות המקומית אך מבקשים שהרשות תממן את ההעסקה של אדריכל שיסייע בשרטוט המרחב. (ישנן רשויות המעסיקות אדריכל לביצוע כל המרחבים ברשות ובכך חסכו עלויות).

הנכם מתבקשים לפנות לרשות המקומית ולברר האם הרשות מתכוונת לסייע בתקציב עבור אדריכל לפרויקט M21 פיתוח מרחבי למידה.

רשות שאין לה את התקציב לתכנון ואדריכל, ישנן פתרונות נוספים. מנהל בתכנית ניהול עצמי יכול להעסיק אדריכל מתקציב ניהול עצמי, ניתן להשיג מכל מקור מימוני אחר ובלבד שלא יהיה זה מתקציב הפיתוח עצמו.

על מנת למנוע עיכובים ובכדי לעמוד בלוחות הזמנים, סוכם עם שלושה אדריכלים שיוכלו לבצע את העבודה עבור מוסדות החינוך במחיר סביר ביותר 5,000 ש"ח. כדאי למנהל להתאמץ להשיג את התקציב הנדרש ולקבל מהם את הסקיצה הנדרשת להגשה לוועדה.

הבהרה: קיים ביקוש גדול לפרויקט זה, וההגשה לוועדה אינה מחייבת את אישור הפרויקט.

זהירות LZKM לפניך!!

LZKM הינו לוח Zמנים Kצר Mאד- יש להגיש את המסמכים עד 25/10/2017.

תקציב משמעותי זה עלול להיות בבחינת דבר האבד, ומחייב התגייסות מידית של המנהל, לבחון את המודל הפדגוגי שלו בהתאמה ללמידה חדשנית, לוודא שיש נציג מהמוסד שישתתף בהשתלמות בנושא למידה חדשנית ולמלא את המסמכים הנדרשים לקבלת התקציב.

חשוב לציין כי קיימים הרבה מודלים וגישות בלמידה חדשנית שאינם מחייבים גישה לאינטרנט. לכן פיתוח מרחב לימודי חדשני יכול להתאים גם במוסדות שאינם מעוניינים לשלב אינטרנט וכדו'. קיימות הצעות ל-10 פינות למידה במרחב מתוכם המנהל יכול לבחור את הפינות שאותן הוא ירצה להפעיל במרחב העתידי.

זו הזדמנות מיוחדת לפתח מרחב למידה חדשני כלבבך.

הנך מוזמן לבחון את מידת ההתאמה שלכם לפרויקט ולפנות למפקח שחר שאער בהקדם על מנת לקדם את התהליך. בנוסף יתקיים בהמשך מפגש אליו תוזמן/י כדי לשמוע מקרוב על המהלך ועל ההזדמנות לקדם פרויקט זה במוסדך. (נעדכן ע"כ בהמשך...)

בכל שאלה ניתן לפנות למפקח הר' שחר שאער, רפרנט יזמות וחדשנות במחוז החרדי - משרד החינוך

נייד: 054-7770757

shacharsh@education.gov.il

Shachar.shaer@gmail.com

פקס: 077-4703703

כאמור, הגשת המסמכים אינה מחייבת את אישור הפרויקט.

קבלת האישור מותנה באישור ועדה שתבחן את הפרויקטים.

יש להיכנס לאתר הפרויקט לקרוא את כל הנדרש בפרויקט.

קישור לאתר הפרויקט:

[עיצוב חזות מבני חינוך - מרחבי 21M](#)

ברכת הצלחה!

תכל'ס - התהליך להתקדמות בפרויקט M21

ניתן להסתייע במפקח/ת הכולל/ת לאורך התהליך

*** חובה לשים לב לגיבוש תפיסה מתאימה ל-6 העקרונות ללמידה חדשנית.**

**** חובה לשים לב להתאמה לעקרונות לעיצוב ותכנון המרחב.**

***** להגיש לרפרנט המחוז במיילים המופיעים בעמוד הבא וכן לרשות המקומית.**

❖ בשעה טובה, פורסם ביום שלישי כ"ז תשרי תשע"ח (17/10/17), קול קורא להנגשה

פרטנית לשנת תשע"ח לתלמידים עם מוגבלויות הלומדים במסגרת החינוך המיוחד ובמסגרת החינוך הרגיל.

ההגשה ב**מערכת מרכב"ה** תתאפשר עד ליום שלישי יח' בחשון תשע"ח, 7 בנובמבר 2017.

טרם הגשת הבקשה יודגש כי :

- א. במוסדות מוכרים שאינם רשמיים הגשת הבקשה מתאפשרת רק באמצעות הבעלות או הרשות (איין אפשרות להגיש באמצעות מנהל/ת וכדו'). **במוסדות רשמיים (ממ"ח) ההגשה תתבצע באמצעות הרשות.**
- ב. קול קורא זה מתייחס להנגשה פרטנית טכנולוגית בלבד (מחשב, אייפד, ציוד עזר נלווה וכו'). לא מתייחס להנגשת טיולים או מבנים (בהם ישנו נוהל ולוח זמנים שונה לחלוטין).
- ג. אין אפשרות להגיש בקשה עבור תלמידים להם הוגשה בקשה להנגשה פרטנית טכנולוגית בעבר.
- ד. תהליך ההגשה, הטיפול, ההטמעה וכו' הינם תהליך מקצועי, הנותן מענה לתלמידים/ות עם צרכים מיוחדים. ההתאמות אינן ניתנות לצורך טיוב ההוראה בכיתה, שילוב המחשב בהוראה, הפיכת ההוראה למגוונת ומעניינת יותר, אלא לצורך התמודדות יעילה עם המגבלה. במידה ותהליך הלמידה יכול להתקיים ללא שימוש בטכנולוגיה מסייעת- לא תוגש בקשה להנגשה פרטנית עבור התלמיד/ה. ככלל, בקשה לטכנולוגיה מסייעת פרטנית עבור התלמיד/ה תוגש בהתאם להמלצת צוות רב מקצועי לאחר מיפוי יכולות וצרכי התלמיד.

ה. הבקשה תוגש עם כל הנספחים הנדרשים (מופיע באתר [האגף לחינוך מיוחד](#)).

ו. יש להחתים מומחה תחום / מנהל מרכז טיפולי (לגבי לקויי ראייה ושמיעה) על גבי נספח ב', לאחר מכן מפקחת חינוך מיוחד במחוז ולאחר מכן מדריכה מחוזית. לגבי שאר הלקויות לא נדרש החתמה של מומחה תחום / מנהל מרכז טיפולי.

מס' קול קורא של המחוז החרדי הינו : 8524

מחוז	מרכז קרנות	מחלקה אחראית	מס' קול קורא
חרדי	207600	61007434	8524

מוסדות בפיקוח המחוז החרדי נדרשים להגיש את בקשותיהם במערכת מרכז"ה תחת מס' קול קורא זה.

❖ **יתקיים אי"ה כנס** ביום רביעי י"ב חשוון תשע"ח, 1 בנובמבר תשע"ז, בין השעות 00:00-12:00 בירושלים

(מיקום מדויק יישלח בע"ה בהמשך), לצורך **היערכות מיטבית הנדרשת בהגשת בקשות להגשות**

פרטניות, שתוגשנה עבור תלמידים עם מוגבלויות הלומדים במסגרות החינוך המיוחד ובמסגרות החינוך הרגיל

המפגש מיועד לבעלי תפקידים רלוונטיים המועסקים ע"י בעלויות ורשויות, כהיערכות לביצוע תהליך נכון, מקצועי ומותאם לתלמיד/ה. כל בעלות/ רשות נדרשת למנות רכז/ת בעלת/ מקצוע, המתמחה בתחום הטכנולוגיה המסייעת, שיוביל/ תוביל, ינחה/ תנחה וילווה/ תלווה את התהליך באופן יסודי ומקצועי. במשך השנה, יוזמנו רכזים אלו למפגשים, השתלמויות, שיתקיימו ברמת מחוז וכן מפגשי למידה מרחוק שיתקיימו על ידי המטה או המחוז.

ישנה חשיבות רבה בהשתתפות לפחות דמות בכירה אחת של כל בעלות/ רשות המגישה בקשה להגשה פרטנית : יו"ר או מנכ"ל הבעלות, בנוסף לדמות המקצועית המשתתפת : רכז טכנולוגיה מסייעת / נגישות וכדו'.

על מנת לאפשר היערכות מתאימה למפגש זה, נא להירשם מראש **בקישור המצ"ב**, עד יום ראשון ב' בחשוון תשע"ח, 22 באוקטובר 2017.

סדר היום :

9:00 התכנסות

9:30 אהרן בלוקה – יו"ר וועדת נגישות מחוזית – פתיחה

9:45 הגב' שולמית כהן - מפקחת ארצית חינוך מיוחד : חוק ומחויבות, הנגשה פרטנית מהי

10:30 הגב' דבורה מנחם – מדריכה ארצית חינוך מיוחד - טכנולוגיה מסייעת ללמידה עצמאית של התלמיד/ה

11:00 הגב' יעל ביבאס – מדריכה מחוזית - ביצוע התהליך (קול קורא נגישות פרטנית טכנולוגית), דרכי התקשרות עם המחוז, מעקב ובקרה- השתלמות תשע"ח

11:20 שאלות ותשובות

12:00 סיום משוער

ברכת הצלחה רבה,

אהרון בלוקה, יו"ר ועדת נגישות מחוזית, מחוז חרדי

יעל ביבאס, מדריכה מחוזית לנגישות פרטנית

❖ רישום להשתלמויות מורי מדעים יסודי, תשע"ח

הפיתוח המקצועי של מורי מדעים הוא אחת מאבני היסוד המשמעותית בשיפור דרכי הוראה, למידה והערכה במקצוע, ובקידום המקצוע ברמה בית ספרית. בשנתיים האחרונות נעשו מאמצים רבים לקיים השתלמויות בדגש על פדגוגיה מיטבית של הוראת המקצוע, בשילוב התנסויות ומיומנויות חשיבה מסדר גבוה.

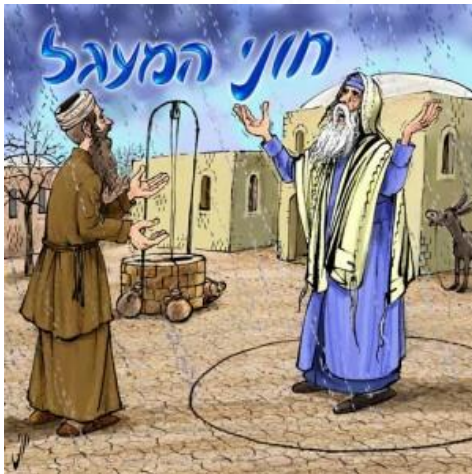
בימים אלה אנו נערכים לפתיחת השתלמויות לשנה"ל תשע"ח. בטבלה שלהלן, פירוט ההשתלמויות המתוכננות במחוז, בפריסה ארצית.

שם ההשתלמות	שיעורי מדעים כסביבה לימודית חוקרת (נשים)	תהליכי הוראה למידה והערכה במדעים (נשים)	שיעורי מדעים כסביבה לימודית חוקרת (גברים)	פדגוגיה מיטבית של הוראת מדעים בכיתות ז-ח (נשים)	מנהיגות מובילה בלימודי מדע וטכנולוגיה (נשים)
מיקום ההשתלמות	בני ברק	ירושלים	רחובות	ירושלים	אזור המרכז – טרם נקבע
יום בשבוע	רביעי	שני	ראשון	שני	שלישי
שעות ההשתלמות	16:30-19:45	17:00-20:30	17:00-20:30	17:00-20:30	16:30-19:45
נושאים ומטרות מרכזיות	הוראה מפורשת של מיומנויות מסדר חשיבה גבוה, הכרות עם מגוון של ניסויים ותהליכי למידה, תוך התמקדות בפרקטיקות ההוראה	כלים להערכת התנסויות בשיעורי מדעים – חקר, דגמים, תצפיות. כלים להערכת ידע ומיומנויות חשיבה מסדר גבוה	הוראה מפורשת של מיומנויות מסדר חשיבה גבוה, הכרות עם מגוון של ניסויים ותהליכי למידה, תוך התמקדות בפרקטיקות ההוראה	למידת גופי הידע בנושא חומרים – מבנה ותהליכים, בשילוב התנסויות ומיומנויות מרכזיות, ופרקטיקות הוראה	פיתוח ושכלול כישורי הדרכה ומנהיגות, למידת עמיתים, הכרות עם אסטרטגיות הוראה ייחודיות, סוגיות נבחרות בנושא צער בעלי חיים
היקף ההשתלמות	30 שעות, מוכר לאופק חדש	30 שעות, מוכר לאופק חדש	30 שעות, מוכר לאופק חדש	30 שעות, מוכר לאופק חדש	60 שעות, מוכר לאופק חדש
מספר המפגשים	6 מפגשי פנים אל פנים 2 מפגשי למידה מרחוק	6 מפגשי פנים אל פנים 2 מפגשי למידה מרחוק	2 מפגשי פנים אל פנים 2 מפגשי למידה מרחוק יום עיון בחופשת חנוכה יום עיון בקיץ	6 מפגשי פנים אל פנים 2 מפגשי למידה מרחוק	5 מפגשי פנים אל פנים 5 מפגשי למידה מרחוק / מפגשי קהילת עמיתים שלושה ימי עיון בקיץ
תאריך פתיחת ההשתלמות	כו' חשוון	כד' חשוון	ח' כסלו	כד' חשוון	ג' כסלו
הערות				מיועד למורות המלמדות בפועל כיתות ז-ח	מומלץ לרכזות מדעים ו/או למורות מובילות.

אנא העבירו לידיעת מורי המדעים בבית ספריכם, ועודדו אותם להירשם [בטופס הרישום המקוון](#) עד לתאריך ה' חשוון.

בברכה,

אפרת דיין, מפקחת על הוראת מדע וטכנולוגיה- המחוז החרדי

התמונה לקוחה מתוך אתר [נטו מדיה-דיסקים לילדים](#)

על כל צרה שלא תבוא על הציבור, מתריעין עליה, חוץ מרוב גשמים.

מעשה שאמרו לו לחוני המעגל: התפלל שירדו גשמים.

אמר להם: צאו והכניסו תנורי פסחים, בשביל שלא ימוקו.

התפלל ולא ירדו גשמים.

מה עשה? עג עוגה ועמד בתוכה, ואמר (לפניו), רבונו של עולם, בניך שמו פניהם

נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן, עד שתרחם על בניך.

התחילו גשמים מנטפין.

אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות.

התחילו לירד בזעף.

אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה.

ירדו כתקן, עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים.

באו ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן.

אמר להן: צאו וראו אם נמחית אבן הטועים.

שלח לו שמעון בן שטח, אלמלא חוני אתה, גוזרני עליך נידוי. אבל מה אעשה לך, שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך

רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. ועליך הכתוב אומר (משלי כג), ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

(משנה, מסכת תענית פרק ג', משנה ח')

נוסח הרמב"ם

על כל צרה שתבוא על הציבור מתריעין עליהן חוץ מרוב הגשמים. מעשה שאמרו לו לחוני המעגל: התפלל שיירדו גשמים.

אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים. עג עוגה ועמד בתוכה ואמר: רבונו של

עולם, בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מיכן עד שתרחם על בניך. התחילו

הגשמים מנטפים. אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות, שיחין ומערות. ירדו בזעף. אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון,

ברכה ונדבה. ירדו כתקן, עד שעלו ישראל מירושלים להר הבית מרוב הגשמים. אמרו לו: כשם שהתפללת עליהן שיירדו כך

התפלל עליהן שילכו להן. אמר להם: צאו וראו אם נמחת אבן הטועים. שלח לו שמעון בן שטח ואמר לו: צריך אתה לינדות,

אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום כבן שמתחטא לפני אביו והוא עושה לו רצונו! עליך הכתוב אומר "ישמח

אביך ואימך ותגל יולדתך" (משלי כג, כה).

פירוש הרמב"ם

עג עוגה כמו עגול. ואבן התועים היא אבן גדולה שהיתה בירושלים וכל מי שהיה מוצא מציאה, עולה עליה ומכריז כדי

שישמעו בעליה וחזרו לו אבידתו, ולפיכך נקראת אבן התועים. באמרו נמחית שכסו המים עצם האבן. וגמר המעשה כי הוא

התפלל והתודה על חטאתיו ומיד נסתלק המטר, והיה הדבר קשה לשמעון בן שטח והוא ענין ראייתו שהביא בזה המעשר

ופירוש מתחטא: מתגעגע.

שפעת רביבים הוא פיוט מאת רבי שלמה אבן גבירול. נהוג בקרב יהדות ספרד לשיר את הפיוט בשמיני עצרת, בפתיחת תיקון הגשם.

במשנה נכתב במסכת תענית כי יש לשנות בשמיני עצרת, יומו האחרון של חג הסוכות, את ברכת הגבורות בתפילת העמידה מ"מוריד הטל" ל"משיב הרוח ומוריד הגשם". אף על פי כן, בברכת השנים טרם מבקשים גשם אלא בז' חשוון, כדי להמתין שהעולים לרגל ישובו לביתם, כך שהגשם לא יומטר במהלך המסע. בפיוט, המתפללים מבקשים הורדת גשם בשפע לצורך תנובת הגידולים החקלאיים.

פרט לבקשה לגשם, מוצגת בפיוט גם בקשה לגאולה. המתפללים מבקשים מהקב"ה שישלח את המשיח (עופר האיילים) ויביא לגאולה. המשיח והגשם ישקמו את ירושלים, המוצגת כ"עיר בנוה לתלפיות" וכן "פרדס רמונים", וישיבוה לקדמותה. בפיוט נעשה שימוש בדימויים אשר הושאלו משיר השירים, אשר משלבים בין הבקשה המידית, גשם שיוכל לשפע כלכלי, לבין המשאלה הרחבה, גאולה ובניית בית מקדש.

ירידת הגשמים תלויה במעשיהם של בני אדם, כנכתב בתורתנו הקדושה ובפרשה השנייה של קריאת שמע. הפיוט כתוב באקרוסטיכון: שלמה חזק.

שפעת רביבים / רבי שלמה אבן גבירול

שפעת רביבים יוריד מזבוליו

לחיות זרע ולתת פרי זבוליו

מטר יורה ומלקוש יוריד עם אגליו

היות דשן ושמן כל פרי עץ ועליו

חיש ושלח עפר טרם ינוסון צלליו

זכר יזכר לי נוטע אשלי

קומים גן נעול ופרדס רמון שתיליו

קרית חנה דוד ומגדל עז חלליו

שובב לצואר השן מלואי הוד כלליו

בנוי לתלפיות ונהרו כל הגוים אליו

אלף המגן תלוי עליו

פעילויות העשרה ולמידה

בשיעורי מדעים לחודש חשוון

עם תחילתה של עונת הסתיו מומלץ לקיים בשיעורי מדעים התנסות מעשית מסוג תצפית. מצורפות שתי הצעות לדגמי הוראה בנושא תצפית שפותחו במרכז המורים הארצי "למדע" והותאמו למחוז החרדי:

לכיתה א' – דגם ההוראה "[חוקרים את החילזון](#)" – התנסות מעשית מסוג תצפית פתוחה על מבנה גופו של החילזון, ותצפית מונחית לבדיקת מאפייני תנועת החילזון ומזונו. מומלץ לבצע כפעילות בקבוצות קטנות.

לכיתה ב' – דגם ההוראה "[תצפית על נחליאלי](#)" – למידה חוץ כיתתית שניתן לקיים כפעילות קבוצתית בחצר בית הספר או כפעילות יחידנית של תלמידים בשעות אחר הצהרים בסביבת המגורים שלהם. לאחר השלמת המידע בכרטיסי התצפית, מומלץ לערוך דיון כיתתי ולערוך תהליך הכללה למציאת המאפיינים המשותפים.

בחודש זה נפטרו רבנים גדולים בהיסטוריה היהודית של עמ"י.

נר זיכרון

העלנו על הכתב והזכרנו על חלקם.

❖ ג' בחשוון ה'תשע"ד נפטר הרב עובדיה יוסף, הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה

הרב עובדיה יוסף היה הראשון לציון והרב הראשי הספרדי לישראל, נשיא "מועצת חכמי התורה" ומגדולי פוסקי ההלכה בדורנו. נודע בבקיאותו העצומה והנדירה בספרי הפוסקים. התווה שיטת הכרעה ופסיקה שנפוצה כיום מאד בציבור הספרדי.

נולד בבגדד ביי"ב בתשרי תרפ"א לרבי יעקב עובדיה, ונקרא עובדיה יוסף עובדיה. בעלייתו ארצה שינה את שמו ל"עובדיה יוסף". למד בצעירותו בישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה בירושלים. בשליחות ראש הישיבה הרב עזרא עטיה החל להעביר שיעורי הלכה בבתי כנסת בירושלים. הוא הוסמך לכהן כדיין על ידי הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל, וכיהן בין השנים תש"ה-תש"ז כחבר בית הדין של העדה הספרדית בירושלים. לאחר הקמת המדינה שימש כרב ואב"ד בקהיר שבמצרים, ואח"כ כחבר בבית הדין האזורי בפתח תקווה. בהמשך התמנה לדיין בבית הדין העליון לערעורים בירושלים וכן לרב הראשי לתל אביב-יפו. בשנת תשל"ג, בהיותו בן 52, נבחר לכהן כראשון לציון וכתב הראשי לישראל, לצדו של הרב שלמה גורן. בשנת תשמ"ג נסתיימה כהונתו כרב ראשי, ובמקומו נתמנה הרב מרדכי אליהו. לאחר גמר כהונתו, בשנת תשמ"ד, הוקמה תנועת ש"ס, והוא החל לעמוד בראשות "מועצת חכמי התורה" שלה. בעקבות תפקידיו כרב ראשי ונשיא מועצת חכמי התורה, הפך לאחד ממנהיגי הציבור הספרדי בישראל ובעולם. כנשיא מועצת חכמי התורה, היה גם בעל השפעה ציבורית משמעותית, והכרעותיו היו בעלי השפעה לאומית. בשנת תשנ"ד נתן את הגב ההלכתי לתמיכה ב"הסכמי אוסלו". בעקבות פטירת אשתו עבר להתגורר בבית בנו הרב משה בשכונת הר נוף בירושלים, שם הוקם עבורו בית כנסת. ביתו היווה מוקד "עליה לרגל" לציבור ולאישי ציבור.

בשנת תשע"ג נפטר בנו הרב יעקב ממחלה. בתשרי תשע"ד חלה הרב עובדיה, ונוסף לשמו השם "חיים". הרב נפטר ממחלתו בג' בחשוון תשע"ד ונקבר בבית הקברות סנהדריה בירושלים. לוותו היתה מהגדולות בהיסטוריה היהודית, ולפי חלק מההערכות השתתפו בה כמיליון איש.

היה נשוי למרגלית, בתו של רבי אברהם פטאל, עד לפטירתה. נולדו להם אחד עשר ילדים, בהם:

- א. בנו הבכור הרב יעקב יוסף- ראש מוסדות "חזון יעקב", ורב שכונת גבעת משה בירושלים. נפטר בחיי אביו בב' באייר תשע"ג.
- ב. הרב אברהם יוסף- רבה של חולון וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל.
- ג. הרב יצחק יוסף- הראשון לציון והרב הראשי לישראל. ראש ישיבת "חזון עובדיה" ומחבר הספרים "ילקוט יוסף", "עין יצחק", "שלחן המערכת" ועוד. נחשב ליורשו בהנהגת הציבור החרדי-ספרדי בישראל.
- ד. הרב דוד יוסף- רבה של שכונת "הר-נוף", ראש בית המדרש "יחווה דעת" ומחבר ספרי "הלכה ברורה". חבר מועצת חכמי התורה של ש"ס ראש תנועת "אל המעיין".
- ה. הרב משה יוסף- ראש בד"ץ "בית יוסף"

חתניו:

- א. הרב עזרא בר-שלום- חבר בית הדין הגדול (נשוי לבתו עדינה).
- ב. הרב יעקב צ'יקוטאי- רב העיר מודיעין (נשוי לבתו רבקה).
- ג. הרב מרדכי טולידאנו- דיין בירושלים.
- ד. הרב אהרן בוטבול- ראש ישיבת "לוית חן" לשעבר, ראש בית ההוראה 'הליכות עולם' ורב העיר מודיעין עילית.

בת נוספת נפטרה בצעירותה.

❖ י"א בחשוון ב'ר"ט - יום פטירת רחל אמנו

אמא רחל, אחת מבין ארבעת האימהות הקדושות של העם היהודי. סיפורה מופיע בספר בראשית בפרקים כ"ט-ל"ה. סיפור חייה ודמותה האצילית לאין-שיעור של אמא רחל שזור בהקרבה, בשתיקה, בויתורים, בכאב ובסבל.

ישנו מדרש מרגש המגולל את סיפור לכידתם בשבי של יהודים רבים בידי נבוכאדנצר, מלך בבל. התייצבו כל אבותינו הקדושים לפני מלך מלכי המלכים והפילו לפניו תחינה על בניו הנאנקים, אך העם חטא בעבודת אלילים והאבות לא נענו. וכך מספר המדרש: "יוצאת רחל על קברה ובוכה מבקשת עליהם רחמים... ומתחננת לפני הקב"ה, וכך אמרה: "ריבונו של עולם! גלוי וידוע לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים. וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני באחותי, והודעתי לבעלי, ומסרתי לו סימן, שיכיר ביני לבין אחותי, כדי שלא יוכל אבי להחליפני. ובשעת החופה נכמרו רחמי על אחותי ומסרתי לה את הסימנים. והרי הדברים קל וחומר! מה אני, שאיני אלא בשר ודם, עפר ואפר, לא קנאתי באחותי, אתה, שהנך מלך חי וקיים ורחמן - מפני מה קנאת, כביכול, בעבודה זרה, שאין בה ממש, ושלחת את בני לגלות להיהרג בחרב, ומסרתם ביד אויבים לעשות בהם כרצונם?" מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה, ואמר "בשביל רחל אני מחזיר את ישראל למקומם". "כה אמר השם - קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה, מאנה להינחם על בניה כי איננו, כה אמר השם - מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך נאום השם, ושבו מארץ אויב, ויש תקווה לאחריתך נאום השם, ושבו בנים לגבולם".

כשביקר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בקבר רחל, זעק ואמר: "אמא רחל, הקב"ה אומר לך מנעי קולך מבכי, ואני, חיים הקטן אומר לך: "אמא רחל, תבכי! אל תפסיקי לבכות עלינו ולעורר רחמים עד שנזכה להיגאל!"

פסח הקטן נולד כיתום ונקרא על שם אביו הצדיק ר' פסח. אמו הצעירה לא יכלה לגדל לבד את חמשת ילדיה היתומים וחזרה אל בית הוריה שבאנטופוליא, להתגורר במחיצת סביה הגאון-אב"ד העיר, אך גם שם לא רצתה להתפרנס ממתנת בשר ודם, ובקושי הצליחה לכלכל את ילדיה בלחם צר ומים לחץ. באותם ימים הגיע אל העיר הדוד העשיר מפריס וכשראה איך מתקשה האם העניה בפרנסתה, הציג ברחבות לב כי יקח עמו את הילדים לצרפת ושם ידאג לכל צרכיהם. הוא הבטיח כי יחנכם ברוח התורה ויגדל אותם כיהודים כשרים, והאם הטרודה נתנה אמון בדבריו. ארבעת ילדיה הבוגרים יותר נפרדו ממנה בלב כבד ונסעו לפריס הגדולה. רק פסח'ל התינוק נותר אצל אמו וזכה לקרבתה ולחינוכה הטהור. שנים מספר עברו, והדוד האמיד בקר שוב את בני משפחתו העניים ובאדיבות רבה חזר על הצעתו כי יקח עמו לפריס גם את פסח הצעיר וידאג שם לכל צרכיו. האם העניה נאותה לשלוח את בן הזקונים, אולם אז הפתיע פסח בן השמונה וסרב מכל וכל להצעה הקוסמת. "אני מוכרח להמשיך ללמוד פה בחיידר ובישיבה!" טען בעקשנות. לא הועילו כל השידולים והשיכנועים של הדוד העשיר מפריס. פסח נשאר באנטופוליא.

לדאבונה הרב של אמו, התברר לאחר שנים כי הדוד לא קים את הבטחתו ואחיו של פסח גדלו מנותקים מתורה ויהדות. האם האומללה בִּכְתָה כל ימיה את גורל ילדיה האבודים, עד שכהו עיניה מדמעות.

פסח בנה הקטן נותר להיות נקודת האור היחידה בחייה, ובו התנחמה האם בצערה הנורא. הוא גדל בקרב בני משפחתו, וכשהתבגר נשלח ללמוד בישיבתו של החפץ חיים בראדין. הוא הצטיין באהבת התורה שלו, הרבה יותר מאשר בידיעותיו ובכישורונותיו, אבל למרות חוסר הצלחתו בלימוד, התמיד ולמד בחשק רב ובסקירה לא מצויה. פסח הבחור למד מתוך הדחק, הוא הגיע לישיבה בחוסר כל, ומים רבים רעב ללמחם. יעצו לו חבריו ללכת אל אחותו שנשאה בינתים והתגוררה בוילנא, ולבקש ממנה שתתמוך בו. לא עמד ר' פסח בלחץ חבריו, ונסע אל ביתה של אחותו. בני משפחתו קבלוהו בסבר פנים יפות, וגיסו, שהתגלה כמשכיל, הביע נכונות לעזור לו ביד רחבה, אך בתנאי אחד קטן... שיעזוב את הישיבה וילך ללמוד בגימנסיה. הגיס הנחמד עוד לא הספיק לסים את הצעתו, ופסח כבר נמלט על נפשו ועזב את וילנא בחיפזון. מאז לא ראה אותם עוד כל ימי חיו. הוא חזר לישיבתו האהובה והמשיך ללמוד בהתמדה עצומה. מראדין המשיך ועבר לישיבת סלבודקא, שם הסתופף בצלו של "הסבא" מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל. לאחר תקופה נשלח על ידיו לעיר סלוצק, יחד עם שלושה עשר בחורים נוספים להוות גרעין איתן לישיבה החדשה שנוסדה בראשותו של מרן רבי איסר זלמן מלצר.

ר' פסח למד ללא הפסקה, ויראת השמים העצומה שלו נודעה ברבים. לאחר שנשא הציע לו הגרא"ז מלצר לכהן כמשגיח מוסרי בישיבתו ור' פסח קבל עליו את התפקיד. עד הנה לא התפרסם ר' פסח בגאונותו ובלמדנות כבירה, כי אם בשקדנות וביראת חטאו. באחד הימים התנצחו כמה מבחורי הישיבה בסוגיה עמוקה, ור' פסח שנכח אז לצדם השמיע אף הוא את סברתו. הערתו כנראה לא היתה מדויקת כל צרכה, והבחורים קבלוהו בביטול גמור ואף בגיחוך קל. החיוך שעלה על שפתיים של הבחורים, הצעירים ממנו אך עמקנים ונבונים יותר ממנו, צער אותו עד מאוד. ר' פסח התכנס אל גמרתו והתייפח בבכי. הוא בכה בדמעות שליש על חוסר כשרונו בלימוד והתחנן לסיעתא דשמיא בהבנת הגמרא. מרוב בכי נרדם ובחלומו ראה כי מביטחים לו עזרה ממרומים, וכעת עליו להתחזק ברוחו ולהתחיל ללמוד מחדש בעיון, החל ממסכת בבא קמא, ועניו יאורו בתורה. התעורר ר' פסח מחלומו נרעש ונדהם, ומיד פתח בלימודו תוך עיון נמרץ ומחודש. למרבה הפליאה חש כיצד הוא חודר אל מעמקי העניין, נעשה כמעין נובע והגיונו מתחדד ומעמיק. מאותו יום שפע ר' פסח חידושי תורה מעמיקים, והתמסר לשקידת התורה במשנה מרץ. תוך ימים לא רבים רכש בקיאות והבנה יסודית בלימודו, ומהר מאוד התבקש להשמיע משיעוריו וחידושיו לבחורים. כעת ראו הכל כיצד גמלו לו משמים על אהבת תורתו והתמדתו, למען ישכיל בתורתו וישמח בדברי אלוקים חיים.

רגע לפני...

זכרם החמים של מועדי תשרי עדיין חי וממלא את הלב, והשפתיים מרחשות תפילת יעלה ויבוא והלל. ולפני שנסחף בשטף החולין מזדהרת לעינינו תחנת כוח מחודשת- ראש חודש.

עם פרוש חודש מרחשוון, נייחל שתיענה בקשתנו בתפילת המוסף: אהבת עולם תביא להם וברית אבות לבנים תזכור...

מי ייתן ויתחדש עלינו החודש הזה לטובה ולברכה, לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה!

בברכת חורף בריא,

מפקחי מוסדות ממ"ח,

משרד החינוך- המחוז החרדי